

Anadili Eğitimi - Öğretimi Sürecinde Çocuk Yazını Ürünlerinden Yararlanma ve Masal Türüne Yönelik Bazı Belirlemeler

Esra Lüle Mert*

Özet

Çocuk yazını alanında Türkçeyi başarılı biçimde kullanan, her çocuğun anlam evrenine uygun, çok sayıda eser bulunmaktadır. Ancak bu metinlerden öğretmenler, anne- babalar ve dolayısıyla çocuklar yeterince haberi değildir. Çocuk yazınının usta yazarları, ulaşmak istedikleri insanlarla istedik düzeyde iletişim kuramamaktadır. Türkçe ders kitaplarında çocuğu okumaktan uzaklaştıracak metinlere yer verilmesi özensizliğin, bilgisizliğin ve sözü edilen habersizliğin bir sonucu olarak kabul edilebilir. Yalnızca öğüt veren, çocuğun duyma, düşünme, düşünme becerilerini geliştirmeyen metinlerden özellikle uzak durulmalıdır. Bu bağlamda Türk yazınının önemli ürünleri olan masalların çocuklarla tanıştırılması sağlanmalı, usta yazarların yarattığı masal metinlerine Türkçe ders kitaplarında yer verilmelidir. Ancak Türkçe derslerinin tek kaynağa bağlı olarak yürütülmesi de yanlış bir tutumdur. Çocuğun farklı yazarların kitaplarına ulaşması da sağlanmalı, çocuk okur farklı metinlerle tanıştırılmalıdır. Türkçe derslerinde asıl önemli olan, çocuğun iyi yapıtlara ulaşmasını sağlamaktır. Türkçe ders kitaplarındaki metinler bu amacı gerçekleştirebilmeli, çocuğu farklı yapıtlar okumaya yönlendirebilmelidir.

Anahtar Sözcükler: *Anadili eğitimi- öğretimi, çocuk yazını, masal.*

Benefiting From Juvenile Literature Products During The Mother Tongue Education -Teaching and Some Definitions Regarding Tale Type

Abstract

There are lots of productions in juvenile literature that use Turkish successfully and that are suitable to understanding universe of every children. However, teachers, parents and accordingly children are not sufficiently aware of these texts. The expert authors of juvenile literature, can not properly communicate with the people they want to reach. In Turkish textbooks, placing texts that will draw the children away from reading can be assumed as a result of negligence, nescience and lack of information as mentioned above. The texts that only give advice and which do not develop the hearing, thinking and dreaming abilities of the children should be avoided. Therefore the tales which are the important products of Turkish literature should be introduced to children and tale texts written by expert authors should be placed in Turkish textbooks. However it is not true to conduct turkish lessons depending on a single source. The child should be allowed to reach books of different authors, the children readers should be introduced to different texts. The most important thing in Turkish lessons is to allow children to reach good works of art. The texts in Turkish textbooks should realize this purpose and should persuade children to read different works of art.

Key Words: *Mother tongue education – teaching, juvenile literature, tale.*

Giriş

Anadili eğitimi ve öğretimi süreci, kendine özgü kuralları olan ve bu kurallara uygun davranıldığında başarı getiren bir süreçtir. Eğitim verilen kişinin yaşı, dilsel ve beyinsel gelişim düzeyleri, bireysel farklılıkları bu bağlamda önemlidir. Çocuk yazını ürünleri bu sürecin başat gereçlerini, ulaşmayı amaçladığı bireylerin sözü edilen özelliklerine uygun bir biçimde üretir. Araştırmada çocuk yazını ürünlerinden bu dönemde yararlanmanın önemi üzerinde durulurken, özellikle masal türünün özelliklerine ve bu süreçte bu türden yararlanma yollarına değinilmektedir.

Araştırmanın amacı, anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde çocuk yazını ürünlerinden, özellikle masallardan yararlanma yollarını sunabilmek, bu ürünlerden yararlanmanın önemini ve gereğini belirleyebilmektir.

Anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde kullanılacak başat gereçlerin metinler olduğu düşünülürse, çocuğun ilgi ve gereksinimlerine yanıt verebilen çocuk yazını ürünlerinden yararlanmanın yollarını, önemini ve gereğini belirlemeyi amaçlayan çalışmanın önemi bu çerçevede belirlenebilir.

Bu araştırmada aşağıdaki temel sayılılardan hareket edilmiştir:

1. Anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde çocuk yazını ürünlerinden yararlanılmalıdır.
2. Anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde "masal" türündeki metinler diğer türlerden ayrı bir yere ve öneme sahiptir.

Araştırma, çocuk yazını türlerinden biri olan "masal" dan anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde yararlanma yollarını belirleyebilme ile sınırlıdır. Araştırmada diğer çocuk yazını türlerine değinilmemiştir.

Araştırmanın problemi "anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde çocuk yazını ürünlerinden yararlanma", "masal", "masal- kültür ilişkisi" ve "anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde masallardan yararlanma" kavramları çerçevesinde belirlenmekte ve sunulmaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın problem tümcesi "anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde çocuk

yazını ürünlerinden yararlanmak neden önemli ve gereklidir? Bu süreçte masal türü diğer türlerden ayrı bir öneme sahip midir?" olarak belirlenebilir. Bu problem çerçevesinde şu sorulara yanıt aranacaktır:

1. Anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde kullanılacak ürünlerin "metinsel olma" ilkelerine uygunluğu hangi bağlamlarda ele alınmalıdır? Anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde çocuk yazını ürünlerinden yararlanma yolları nelerdir?
2. Anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde çocuk yazını ürünlerinden yararlanma neden önemli ve gereklidir?
3. Masal türünün anadili eğitimi sürecindeki işlevi nedir?
4. Masal- kültür ilişkisi kurulabilir mi? Bu ilişki anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde önemli midir?
5. Anadili eğitimi ve öğretiminde masallardan yararlanma yolları nelerdir?

Yöntem

Araştırma literatür taraması (literature review) modelindedir. Veriler yorumlanırken betimsel analiz yapılarak derlenen bilgiler ışığında sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırma Evreni ve Örneklem

Araştırmada durum belirlemesi yapılacağından evren ve örneklem seçimine gidilmemiştir.

Veri Toplama Teknikleri

Veriler kaynak taraması sonucu elde edilmiştir. Veri toplama aşamasında, konu ile ilgili bilgiler kayıt formlarına işlenmiştir. Kayıt formlarındaki veriler, araştırmanın alt problemlerine uygun olarak düzenlenmiştir. Veriler yorumlanırken; betimsel analiz yapılarak derlenen bilgiler ışığında sonuçlara ulaşılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın alt problemleri ışığında ulaşılan bulgular şöyle sıralanabilir:

1. Anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde

kullanılacak ürünlerin “metinsel olma” ilkelerine uygunluğu

“Anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde kullanılacak ürünlerin “metinsel olma” ilkelerine uygunluğu hangi bağlamlarda ele alınmalıdır? Anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde çocuk yazını ürünlerinden yararlanma yolları nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır:

Anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde en önemli araçlar metinlerdir. Metinlerin kurgusal ve dilsel yapıları bu sürecin niteliğini belirlemektedir. Metinsellikte; metinlerin kurgusal yapısı, metinlerde kullanılan söz değerleri ve yazarın anlatımı son derece önemlidir. Yazarın belirlediği konuyu dilsel bütünlük içinde ele alması ile yazı, metin değeri kazanacaktır. Bu bağlamda, Akbayır’a (2004) göre “Metin kavramı, doğru sözcüklerin cümle içerisinde doğru yerde kullanılması ve bu cümlelerin bir araya gelerek anlamsal ve mantıksal açıdan bir bütünlük oluşturması sonucu ortaya çıkan dilsel bir yapı olarak açıklanabilir”.

Günay’a (2003) göre metin; “dilsel açıdan birbirini izleyen, sıralı ve anlamlı bütünlük oluşturan tümceler dizisidir. Bu diziliş rastlantısal bir durum değildir, aksine yazar tarafından bilinçli olarak belli bir mantık sırasına göre, dilbilgisel ulamlar ve metnin işleyişine göre yapılmıştır”.

Bir tümce dizisinin metin olabilmesi bütünlük sağlanmasına ve bilgilerin tutarlı olmasına bağlıdır.

Akbayır’a (2004) göre metinselliğin ölçütleri: “Bağdaşıklık, tutarlılık, amaçlılık, kabul edilebilirlik, durumsallık, bilgisellik ve metinler arası ilişkiler” gibi çeşitli kurallardır.

“Metin” olma özelliğini taşıyan yazılar, oluşturuldukları dilin kullanımına ilişkin önemli kaynaklardır. Anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde kullanılacak yapıtların metinsellik niteliklerine özen gösterilmelidir. Çocuk yaşta okuru doğru seçilmiş “metin” örnekleri ile tanıştırmaya, anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde önemlidir.

Anadili eğitimi ve öğretimine ilişkin Demirel (1999) şu belirlemelere yer verir: “Aile ve yakın çevrede başlayan anadili öğrenme süreci

gelişigüzel kültürleme yoluyla olmakta; bunu okullarda kasıtlı kültürleme yolu izlemektedir. Okullarda yer alan kasıtlı kültürleme yoluyla anadili öğretimi dilin kurallarını, doğru kullanımını bireylere kazandırmayı amaçlamaktadır”. Unutulmamalıdır ki, okullarda karşılaşılan en derin sorunların temeli dil kaynaklıdır. Kültürlenme sürecinde anadili ediniminde sorun yaşayan çocuğun yaşamının her döneminde yetersiz dil kullanımı önemli bir sorun olacaktır.

“Norton, okulöncesi dönemden başlayıp ortaöğretim çağına kadar uzanan evrede, çocuk kitaplarının çocukların dil, bilişsel, kişilik ve sosyal gelişimine olan önemli katkılarından söz eder”. (Akt. Sever 2003) Çocuk kitapları, çocuğun üç yaşına ulaştığı bir dönemde, onlara anadilinin yapı ve işleyişine ilişkin ilk ipuçlarını sunan, dilin ve çizginin anlatım gücünü ve güzelliğini yansıtabilen görsel ve dilsel uyaranlar olarak çocuğun yaşamında yer edinmeye başlar.

İmer’e (1990) göre “Anadili öğretiminin amacı, bireylere etkili, eksiksiz bir bildirişimi sağlamak, iletişimi gerçekleştirecek dilsel becerileri kazandırmaktır”. Kavcar (1996) ise bu konuda şu belirlemelere yer verir: “Dil eğitiminin temel amacı, kişilerin düşünce ve iletişim becerilerinin geliştirilmesidir”.

Göktürk (1986) anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde öğrencinin çok sayıda metin örneği ile yüzleştirilmesinin önemini şöyle belirtmektedir: “İlköğretimden başlayarak öğrenciyi, elden geldiğince bol sayıda gerçek edebiyat metinleri ile karşı karşıya getirmeye önem vermeli; okuma kitapları ile dergilerde sayısız örneği bulunan yapay manzumelerle, öğrencinin dil, anlam, ritim, gerçeklik duygusu köreltilip tekdüze hale getirilmemelidir”.

Yazınsal ürünlerdeki dil kullanımı anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde önemlidir. Sever (2003) bu gerçeği şöyle belirtmektedir: “Yazınsal nitelikli bir çocuk kitabı her şeyden önce çocuğa duyarlık kazandıran, anadilinin sözvarlığını tanıtan bir araçtır. Anadilinin sözvarlığının ve anlatım gücünün, çocuk edebiyatının dilinde de yaşam bulmasında temel sorumluluk, öncelikle çocuk adına yaratma-yazma duyarlığı taşıyan sanatçılara düşmektedir. Bu sorumluluğun yerine getirilmesi, yapıtların Türkçenin anlatım

olanaklarını ve kurallarını sezdirenen birer araç olarak, anadili öğretimi sürecinin de geleneksel anlayıştan kurtulup çeşitli yazınsal kaynaklarla gerçekleştirilmesine katkı sağlayacaktır” .

Sonuç olarak metinsel olma özelliği taşıyan yapıtlar anadili eğitimi ve öğretimi sürecindeki birey için kullanılması gereken önemli araçlardır. Dolayısıyla önemli olan titiz çalışmalarla anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde kullanılacak metinleri doğru seçebilmektir.

2. Anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde çocuk yazını ürünlerinden yararlanma

“Anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde çocuk yazını ürünlerinden yararlanma neden önemli ve gereklidir?” alt problemine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır:

Anadili eğitimi ve öğretiminde kullanılan başat gereç yazılı metinlerdir. Baş (2006) bu metin türlerinden sözvarlığı ögesi bakımından en verimli olanlardan birinin “masal” türü olduğunu belirtir. Masal gerek atasözü, gerek deyim, gerek ikileme ve gerekse de diğer sözvarlığı öğeleri bakımından zengin bir türdür.

Bu başlıkta, masal türünün anadili eğitimi ve öğretimi sürecindeki yeri belirtildikten sonra, masallardan bu süreçte yararlanmanın yolları sunulmuştur.

Masalda kullanılan dil yalın, özgün ve akıcı olmalıdır. Doğan’a (1993) göre “Masal her şeyden önce, bir dil tadıdır, gündelik kullanım dilinden öte, yüzyılların içinden süzüle-durula gelen bir dil tadıdır bu. Onun içindir ki, bir masalın tadına ancak, yazıldığı dilde varılabilir, tıpkı şiirler gibi”.

Yavuz (1999) ise masalarda kullanılan dile ilişkin şu çıkarımlarda bulunur: “Masalarda dil yalın bir Türkçedir. Anlatımda betimlemeler oldukça az yer alır. Masalın bütününe hareketli bir dil hâkimdir. Böyle olunca da betimleme değil, eylem ağırlıklıdır”. Eylemin ağırlıklı olduğu bir dil de dikkat çekicidir ve okuru kitabın kurgusu içinde sürükler.

Masal, anadili eğitiminde yararlanılması gereken önemli bir türdür. Karatay’a (2007) göre “Okulöncesi dönemde masallar aracılığıyla çocuk, dinleme- anlama, konuşma-

anlatma becerileri edinir; çocuğun olayları, çevreyi algılama ve kendini ifade etmede sözcük hazinesi gelişir. Okul çağına gelince de çocuk, doğal olarak kitaba sevgiyle bakmayı ve ona yaklaşmayı öğrenir, okuma- anlama zevk ve alışkanlığını kolayca edinir, çevresinde olup bitenleri, kendi duygu, düş ve düşüncelerini yazılı olarak anlatma alışkanlık ve isteği duyar. Anlama ve anlatma becerilerinin edinilmesi, özellikle dinleme ve konuşma alt dil becerilerinin gelişmesinde halk edebiyatı ürünü olan masallardan yararlanılması gerekmektedir. Sözlü edebiyat geleneğini oluşturan öğelerden biri olan masal, dil edinimi ve milli ve evrensel kültür değerlerinin kazandırılması sürecinde öğrencilere okuma, dinleme, yazma, konuşma ve hatta görsel okuryazarlığı becerilerinin kazanılması için öğretme ve öğrenme sürecinde kullanılması gereken önemli öğretim malzemeleri arasındadır. Masalın ulusal ve evrensel değerlerin aktarılması ve benimsetilmesinde, çocuğun hayal dünyasının geliştirilmesinde, soyut kavramları algılama yeteneğiyle dili kullanma becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir yeri vardır”.

Çevirme (2004) masalların dil gelişimine katkılarını şu belirlemelerle sunmaktadır: “Çocuklara anlatılan söylenen; türkü, ninni, mani, bilmece, tekerleme ve halk şarkıları, çocukları anadilinin sözvarlığıyla tanıştırır. Bir dilin sözcüklerini, deyimlerini, söz kalıplarını, özdeyiş ve atasözlerini, dil musikisini çocuklara halk edebiyatı ürünleri kazandırır”.

Tosunoğlu ve Melanlıoğlu’na (2007) göre de masal çocuğundilini veruhunubesleyen önemli bir yazınsal türdür: “Bireyin dil gelişiminde büyük önem arz eden dönem okulöncesidir. Birey doğduğu andan itibaren içine doğduğu toplumun dili ve bu dille oluşturulmuş edebiyatla karşılaşır. Türk topluluklarında doğumdan başlanarak karşılaşılan edebiyat türü, halk edebiyatıdır. Ninniyle başlayan büyüme sürecinde karşılaşılan edebi türler masallar, maniler, hikâyeler olarak çeşitlenir ve zenginleşir. Farklı türlerdeki eserleri dinleyerek büyüyen çocuğun dili, zihni, ruhu ve sosyal yapısı gelişir”.

Feyzioğlu (Akt. 2007) masal-dil ilişkisini şu belirlemelerle aktarmaktadır: “Prof. Pertev N. Boratav ne diyor: ‘Masal, tekerleme, bilmece çocuğun anadilini öğrenmesine, dilin

inceliğini, zenginliğini, derinliğini kavramasına yardım eder.’

Ünlü Alman dilcisi Prof. Von Humboldt şöyle diyor: ‘Her dilin kendi mantığı, kendi anlatım biçimi, kurgusu, kendi ruh hali vardır ve insanın tüm benliğini o denli sarar ki; bir toplumu ulus yapan öğelerin başında anadili gelir. Anadili bir ulusun kimliğini, düşünüş biçimini, ifade rengini belirler. Kuşaktan kuşağa, kişiden kişiye aktarılan sözvarlığı bir ulusun kültürünün aynası niteliğindedir.’

Ünlü masal analizcisi Prof. Bettelheim da aynen şöyle der: ‘Her halkın söz hazinesindeki masallar, çocuğa anadili kapısını açar. Anadilinin zenginliğini, rengini oradan öğrenir.’”

Masalın dil gelişimine olan katkısını Sanders (1994) şu biçimde belirtir: “Sözlü dil ürünlerinden olan masalların da öncelikle okulöncesi dönemde –sözel edinim döneminde- çocuğun anadilini edinmesinde etkin bir rolü vardır”.

Gökşen’e (1975) göre çocuk, masalların yardımıyla anadilinin sözvarlığını tanır: “Çocukta anadilinin kavranmasına, gelişmesine büyük bir hizmeti olan masal, aynı zamanda çeşitli faydalar sağlayan bir sanat ve terbiye aracıdır. Masallar sayesinde ki çocuk, anadilinin kelimelerini, kullanım biçimlerini kolaylıkla kavramağa ve bir gün doğrudan doğruya, istediği zaman, kolayca okuyabilmek üzere- okuma heves ve isteğini duymağa başlar. Masalın şiirle olan sıkı ilgisi gün kadar aşikârdır. Hatta bu iki sanatı birbirinden ayırmağa imkân da yoktur. Masal şiirin yanında yer alır. Sözüün kıyası; masal çocuk için bir itiyat değil, bir ihtiyaçtır”.

Bilkan’a (2001) göre masal türü anlatım özelliğiyle dil eğitimi için önemli bir kaynaktır: “Masallar, bir dilin en doğal biçimini yansıtır. Masallardaki sembolik anlatımlar, devrik tümce yapıları, deyim ve atasözü gibi dil öğeleri konuşma dilinin rahatlığı içinde dinleyiciye aktarılmaktadır. Bu durum da, masalın dil eğitimindeki önemini arttırmaktadır. Masalci, dile hâkimiyeti, deyim atasözü ve özlü sözleri kullanma becerisiyle, dinleyicileri rahat ve farkında olamadıkları doğal bir ortamda anadili eğitimine bağlı tutar”.

Görgü’ye (2007) göre “Çocuğun gelişiminde

“masal çağı” döneminde dil gelişimini destekleyici masal okuma etkinliği gerçekleştirilebilir.

Sözgelimi bir masal okunduktan sonra;

—masal hakkında konuşma,

—masal ile ilgili soruları yanıtlama,

—masalı dramatize etme,

çocuğun dinleme ve anlatma becerisinin gelişmesini sağlayacaktır”.

Sever’e (2000) göre “Çocukların dilimizin anlatım zenginliğini ve inceliğini tanımaları, düş ve düşünce evrenlerini genişletmeleri ve yaratıcılıklarını devindirmeleri için iyi seçilmiş masallara gereksinim vardır”.

Gürel ve arkadaşlarına (Gürel, Temizyürek ve Şahbaz 2007) göre masalların çocuğun dil gelişimine katkılarını şu başlıklar altında özetlemek mümkündür:

1. “Masallar, dinleme becerisini geliştirmede son derece etkilidir. Çocukların bıkmadan, dikkatle ve zaman zaman da çeşitli sorularla katılarak dinlediği türlerin başında masal gelir.
2. Dinlemenin ardından sıra anlatmaya gelecektir. Dinlediği masalları kendisi de başkasına anlatan çocuk, her masalda sade ve rahatça anlaşılır bir dili, kullanarak kazanmış olacaktır.
3. Masallarda çocukların düzeyine uygun kelime ve ifade kalıpları yanında yeni kelime ve ifade kalıpları bulunur. Çocuk bu masalları dinlerken, okurken sözle veya yazıyla anlatırken kelime hazinesini geliştirir ve kelimeleri daha yerli yerinde kullanmayı öğrenir. Ayrıca düzeylerine uygun biçimde sunulacak atasözü ve deyimlerle mecazlı ifadeleri anlamaya çalışır”.

Akdeniz (2007) özgün masal metinlerinin anadili öğretiminde temel eğitim gereci olduğunu savunmaktadır: “Psikoloji, pedagoji, naratoloji gibi bilimler, orijinal masal metinlerinin eğitimde özel bir yeri olduğu görüşünü benimsemiştir. Bunun sonucunda çocuğun kişiliğinin, zihninin, hayal gücünün gelişmesinde tabiatı ve toplumu

doğru algılamasında, anadili ve yabancı dil öğretiminde, öğrencilerin okumayı, anlamayı, yazmayı öğrenmelerinde masallar, temel eğitim malzemesi olmuştur”.

Güney'e (1974) göre Türk masallarının eğitici yönünden yeterli ölçüde yararlanılmamaktadır: “Masallar sadece hayal ve fantezi mahsulü değildir; çeşitli motiflerle nice sosyal realiteler çizgileştirmekte ve hele çoğu, insan ruhlarında yapılmış ince bir seyahat hissini vermektedir.

Masalların eğitici, öğretici değerlerinden gereği kadar faydalanamıyoruz. Okuma kitaplarının çoğunda Türk masallarından bir örnek bile verilmiyor. Kapı- ardı bezirgânları da bu fırsatı nimet bilerek dergi dergi, kitap kitap masal sürüyorlar piyasaya. Bunlar, dil ve duygu güzelliklerinden yoksun, kompozisyon bakımından aşağılık şeyler; daha doğrusu çocuklarımızın harçlığına göz dikenlerin, okulların yoluna kurduğu birer para tuzağı...

Her gözün çırısı, her gönlün yaylası ve bir ülkü dünyası olan masallarımızın eğitim değerini artırmak için:

a. Bu toprağın masallarını ocaktan yetişme masalcılardan derleyerek ya da derlenmiş masallardan en güzellerini seçerek pedagojinin süzgecinden geçirmeli ve sonra bunları usta masalcıların ağız tadı ile işleyerek, yazılı bir edebiyat mertebesine eriştirmeliyiz. Çünkü masalların tadı anlatılışındadır.

b. Sözlü gelenekteki uygun, çocuk eğitimine yarar nitelikte hazırlanacak masallardan okul kitaplarına almalı, yarının umutlarını kendi milletlerinin üstün vasıflarıyla yetiştirmeliyiz.

c. Tanınmış fikir ve sanat adamlarımızın ileri sürdüğü gibi, bunları yabancı dillere çevirmeliyiz. Böyle bir yoldan, bütün bir çocuk ve gençlik dünyasını kazanmak, milletimiz için akıllıca bir kültür propagandası olacaktır”.

Yıldır (1984) masalların çocuk eğitimindeki yerini şu tümceler ile özetler: “Masallar kadar insanı hayata hazırlayan, duygularını besleyen bir başka tür yoktur. Bu bereketli kaynak, geleceğin insanını biçimlendirir”.

Kaya (2000) masal türünün eğitimbilimsel boyutuna ilişkin şu bilgiyi sunar: “Eğitim tarihinde çocuğun masal okuması ve dinlemesinin önemi milattan önce 1400'den

itibaren ele alınmıştır”. Yani masal ile eğitimin ilişkilendirilmesinin uzun bir tarihi süreci vardır.

Bu çıkarımların çerçevesinde, masal türünün anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde önemli bir araç olduğu söylenebilir. Masal türünden bu süreçte yararlanmanın yolları aşağıda sunulmaktadır:

Dilidüzgün (2003), masaldan eğitim-öğretimde yararlanmanın bazı yollarını şöyle belirtir: “Masal, okuruna zengin olanaklar sunar, okul ve ders kapsamında sınırsız çalışma olanakları içerir. Bütün masallar belli anlatı biçimleri ile anlatılır, yazılır. Öğrencilerden masalı bu anlatı biçimlerinden kurtararak yeni, güncel dil ile anlatmaları istenebilir. Bu yolla masalın bir özelliği konusunda daha bilinçlenecek olan öğrenciler, aynı zamanda da kendi dillerini daha titiz kullanmayı öğreneceklerdir. Çünkü masalın dilini dönüştürürken, aslında kendi dillerinde masalı yeniden yazma zorunluluğu ortaya çıkacaktır. Bunun yanı sıra güncel dille yazılmış masalın kendi öz biçiminde olduğu kadar zevk vermediğini görecekle ve yazınsal bir tür olarak masalı daha iyi anlayacaklardır”.

3. Masal türünün anadili eğitimi sürecindeki işlevi

“Masal türünün anadili eğitimi sürecindeki işlevi nedir?” alt problemine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır:

Sakaoğlu'na (1999) göre “Halk anlatımları arasında, eğlendirmeyi amaçlaması açısından en önde gelen tür olan masallar, fıkra ve efsane gibi kısa anlatımlardan farklı bir yapıya sahiptir. Öbür türlere göre daha süslü bir anlatım üslûbuna sahip olan masallar, ayrıca kuruluş itibarıyla de modern hikâyeyi hatırlatmaktadır”.

Boratav'a (1969) göre “Masal, nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlarından ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçekle ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı”dır.

Oğuzkan (2000) ise masalla ilgili şu belirlemelere yer verir: “Masal, eskiden beri çocukların ilgisini çeken bir yazı türüdür. Masal, çocuk edebiyatının en ilginç ve renkli ürünleri arasında yer alır”.

Sever (2003) masalın işlevini şöyle belirtir: "Masallar Türkçemizin sözcüklerini ve anlatım yetkinliğini çocuğun dünyasına özgü bir kurgu ve söylem içinde sunar".

4.Masal- kültür ilişkisi

"Masal- kültür ilişkisi kurulabilir mi? Bu ilişki anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde önemli midir?" alt problemine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır:

Kültür, bir toplumun geçmiş yaşamından beri biriktirdiği bütün değerlerdir. Kültürü oluşturan insanlardır; onların yaşayışı, giyim kuşamı, inançları, konuştuğu dili, dinlediği müziği, kısacası yaptığı her şeydir. Kültürü oluşturan en önemli öge ise dildir. Güven'e (1992) göre "Kültürde ne varsa dilde de vardır. Dildeki her şey kültürden gelir. Kültür dilde yaşar, gelişir, birikir. Dil, kültürün hazinesi, bilinci ve ruhudur".

Özünel (2006) masal ile kültür arasındaki ilişki konusunda şu belirlemelere yer verir: "Her masal anlatıldığı toplumun özgün bakış açısını yansıtırken bir yanıyla da diğer toplumların özelliklerini barındırmaya devam eder. Bu bağlamda masal araştırmacılarının göz önünde bulundurması gereken önemli noktalardan biri, masalın anlatıldığı toplumun sosyal ve kültürel yapısını göz ardı etmeden, göç yolu üzerinde konakladığı farklı toplumların değer yargılarıyla harmanlayarak çözümlemesi gerektiğidir".

Feyzioğlu'na (2007) göre "Öyküler ile masallar yazıldıkları toprakları, o yurdu, o yurdun insanlarını anlatır. O ülkenin tarihinden, geleneğinden, dil ve duygu derinliğinden damıtılırlar. O nedenle ulusal bir özü vardır. Kültürel bir kimlik oluştururlar".

Yavuz (2007) masal- kültür ilişkisine şu belirlemelerle değinmektedir: "Bir sözlü halk edebiyatı ürünü olan masalların, çocuk eğitimindeki rolü yadsınamaz. Masallar ait oldukları toplumların gelenek, görenek, inançlarını; sosyal, kültürel, ekonomik yapılarını yansıtan, pek çok motiften oluşurlar. Böyle olunca da insanın serüvenini geçmişten günümüze, günümüzden de geleceğe taşıyor dururlar. Bu taşıyıcılık işlevi özellikle sosyolojik ve kültürel açıdan çok önemlidir".

5.Anadili eğitimi ve öğretiminde masallardan yararlanma yolları

"Anadili eğitimi ve öğretiminde masallardan yararlanma yolları nelerdir?" alt problemine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır:

Masal türünün anadili eğitimine katkıları kabul edilmekte ve bu katkılar günümüzde pek çok araştırmacının temelini oluşturmaktadır.

Görgü (2007) masalın anadili öğretimine katkı yollarını şu belirlemelerle sunar: "Masal okuma, çocuğun dil gelişimini destekleyici bir etkinliktir. Masal hakkında konuşma, masal ile ilgili soruları yanıtlama, masalı dramatize etme çocuğun dinleme ve anlatma becerisinin gelişmesini sağlar. Çocuğun düşünce ve düşünce gücünü geliştirmede, ona dil zevkini tattırmada, anadilinin inceliklerini kazandırmada, masalların önemli bir işlevi vardır".

Masallardan uygulamalı olarak yararlanmanın farklı yollarını Gürel ve arkadaşları (Gürel, Temizyürek ve Şahbaz 2007) da şu belirlemelerle sunar: "Halk edebiyatı türleri arasında özel bir yeri olan masallar, çocukta anadili bilincini oluşturmada çok önemli bir köprüdür. Masal köprüsünü kullanarak çocuğun dil öğretimini daha zevkli bir hâle getirebilirsiniz. Bu gerçekten hareketle, çocukta anlama ve anlatma becerilerini geliştirmede, anadili bilincini yerleştirmede masallardan yararlanmak mümkündür.

Çocuklar daha beşikteyken dili edinmeye başlarlar. Bu dil edinimi aynı zamanda kültür kazanımıdır. Daha bebekken, çocukken dinlenen ninniler, masallar bizim kültürümüzün ayrılmaz bir parçasıdır. Bu dönemde anlatılan masallar çocuğun konuşmasını ve konuşurken kullanacağı kelimeleri belirler. Kelime dağarcığını zenginleştirir. Masal dinleyen çocuk belki farkına varmadan Türkçede cümle kuruluşunu kavrar. Kısacası Türkçenin kurallarını sezer. Bu kurallar çerçevesinde konuştuğunda karşı tarafa iletmek istediği mesajı daha kolay iletir. Bütün bunların neticesinde dilini özenle kullanacak, sevecek ve ona sahip çıkacak bireyler yetişecektir. Masalla, dinleme etkinlikleriyle çocuğa iyi bir dinleyici olma özelliğini, dinlediğini anlama becerisini kazandırabiliriz.

Masal içerisinde anlamı bilinmeyen kelime öğrenciye hazır sunulmamalıdır. Kelimenin anlamı araştırılarak veya Türk dilinin kuralları sezdirilerek buldurulmalıdır. Kısacası kelimenin gelişinden, kelimenin yapısından öğrencilerin kelimenin anlamını çıkarması sağlanmalıdır. Öğrenciler, masallarımız içerisinde deyimlerimizle, atasözlerimizle, ikilemelerimizle, mecazlarımızla, eş sesli ve eş anlamlı kelimelerimizle vb. karşılaşacaktır. Yeri geldikçe masal içerisinde eş ve zıt anlamlı kelimeler belirtilmeli, atasözleri ve deyimler tespit edilmelidir. Bunlar metin içerisinde değerlendirilerek anlamlandırılmalıdır. Masal içerisindeki eş sesli, eş anlamlı ve zıt anlamlı kelimeler, deyimler, atasözleri, öge dizilişi vb. ile dilimizin kuralları sezdirilmeli, dilimiz sevdirilmelidir. Onların Türkçeyi bilinçle ve özenle daha doğru kullanmaları sağlanmalıdır.

Çocukların konuşma becerilerinin geliştirilebilmesi için öğretmen, masalları tartışma ortamı oluşturacak biçimde kullanabilir. Öğretmen bir masal okur. Masal ile ilgili bir soru sorar. Bu soru gelişigüzel seçilmiş bir soru olmamalıdır. Öğrenciyi soru hakkında düşündürmelidir. Öğretmen düşünme konusunda öğrenciyi yönetebilmelidir. Öğretmen öğrenciyi düşünmeye sevk etmek için yazma çalışmaları yaptırabilir. Böylece öğrenci hem düşünür hem de anlatır. Öğretmen seçtiği masalların çok kısa bir bölümünü okur, daha sonra öğrencilerin düşünmesini sağlayarak onlardan masalı devam ettirmelerini isteyebilir. Yarım bırakılmış olayı tamamlama denemesi sözlü de yazılı da olabilir. Masallar soydaşlarımıza ve yabancılara Türkiye Türkçesi öğretiminde de kullanılabilir.”

Yavuz'a (1999) göre sadece anadili eğitiminde değil, yabancı dil öğretiminde de masal metinlerinden yararlanılmalıdır: “Bir yabancı dili öğrenirken de önce o dilde yazılmış masal kitaplarını okuyarak yola çıkmak, hem o dili bize daha çok sevdirecek, hem de daha kolay öğretecektir önerisi fazla ayrıksı bir öneri olmasa gerek”.

Masallar, eğitimin inceleme alanındadır: “Günümüzde masallar, yazınbilimin dışında sosyoloji, psikoloji, antropoloji, eğitim gibi bilim dallarınca da araştırılmaktadır” (Dilidüzgün 2003).

Konedralı ve arkadaşlarına (Konedralı, Güneşli ve Ummanel 2007) göre “Masallar çocuk edebiyatının en eski ve en sevilen türüdür. Geçmişten günümüze değin eğitimciler, masallar aracılığı ile eğitimin önemini belirtmektedirler”.

Çocukluk evresinin hemen her döneminde ilgi çeken en belirgin yazınsal tür, masaldır. Kantarcıoğlu (1991) çocukların yaşlarına göre gösterdikleri okuma eğilimlerini şu biçimde belirlemiştir:

“6–7 yaşlarında: Kısa ve bol resimli, konuları hayvanlar, devler, periler olan masallar;

9–10 yaşlarında: Masallar, alet ve icatlar, meşhur adamların yaşamları;

% 32 savaş ve casusluk

% 29 okul ve spor

% 16 izcilik

% 23 sergüzeşt

12–15 yaşlarında: Okuma çılgınlığı evresidir.

% 37 ev yaşamını anlatan çalışma ve masallar

% 15 okul yaşamını anlatan masallar

% 6 peri masalları

% 7 aşk öyküleri

% 6 tarihi konular

% 29 diğer konular.”

Masallar ve anadili eğitimi ve öğretimi süreciyle ilgili bulgular şöyle özetlenebilir:

- Bir dilin en doğal biçimini yansıtan masal metinleri anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde yararlanılması gereken önemli bir yazınsal türdür.
- Dili ve kurgusu başarılı olan masal metinleri Türkçe ders kitaplarında kullanılmalıdır.
- Bu başlıkta, yapılan alıntılarla masal türünden anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde yararlanmanın farklı yolları sunulmuş, masal metinleriyle çocuğun anlama ve anlatma becerilerinin gelişimine yardımcı olunacağı vurgulanmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde yararlanılacak çocuk yazını ürünlerinden özellikle masal türüne yönelik belirlemelere yer veren araştırmada, bir araya getirilen bilgiler ışığında şu sonuçlara ulaşılabilir:

1. Anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde kullanılan ürünler metinsellik özelliği taşımaktadır. Bu bağlamda çocuğun dilsel ve beyinsel gelişimini, bireysel farklılıklarını göz önünde tutan çocuk yazını yazarlarının metinleri tercih edilmelidir.
2. Halk anlatımları arasında, eğlendirmeyi amaçlaması açısından en önde gelen tür masallardır. Masallar süslü, zengin anlatımı ve kurgusuyla çocukların ilgisini diğer türlere kıyasla daha çok çekebilir. Masal, çocuk yazınının en ilginç ve renkli ürünleri arasında yer alır.
3. Masalın en belirgin özelliği Türkçemizin sözvarlığını ve anlatım yetkinliğini çocuğun dünyasına özgü bir kurgu ve söylem içinde sunmasıdır. Sözlü halk yazını ürünü masalların, çocuk eğitimindeki rolü oldukça önemlidir. Masallar ait oldukları toplumların gelenek, görenek, inançlarını; sosyal, kültürel, ekonomik yapılarını yansıtan, pek çok motiften oluşurlar. Bu bağlamda, insanın serüvenini geçmişten günümüze, günümüzden de geleceğe taşırlar. Bu taşıyıcılık işlevi özellikle sosyolojik ve kültürel açıdan çok önemlidir. Bu bağlamda masallar, çocuğun yaşadığı toplumun yapısını kavrayabilmesi sürecinde ona yardımcı olabilecek en zevkli araçlardan biri olarak kabul edilebilir.
4. Anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde sözcük öğretimi önemli bir etkinlik alanıdır. (Mert 2010) Bu alanda kullanılacak başat gereç Türkçenin sözvarlığı öğeleridir. Amaç, bu öğeleri bireye kazandırmaktır. Bireyin bu öğelerle karşılaşmasını sağlayacak, sözvarlığı açısından en zengin yazınsal türün masallar olduğu söylenebilir. Sözcük öğretiminin gerçekleştirildiği izlencelerde masal metinleri önemli yardımcıları olacaktır.
5. Okulöncesi dönemde masallar aracılığıyla çocuk, dört temel dil becerisini edinir; masal metinleri sözcük öğretiminde önemli bir yardımcıdır. Masalın ulusal ve evrensel değerlerin aktarılması ve benimsetilmesinde, çocuğun düş dünyasının geliştirilmesinde, soyut kavramları algılama yeteneğiyle dili kullanma becerilerinin geliştirilmesinde önemli bir yeri vardır. Çocukların, ilk çocukluk döneminden başlayarak anlam evrenlerine uygun olarak görsel, işitsel ve dilsel iletilerle beslenmeleri gereklidir. Çocuklara anlatılan masallar çocukları anadilinin sözvarlığıyla tanıştırmak için bir dilin sözcüklerini, deyimlerini, söz kalıplarını, özdeyiş ve atasözlerini çocuklara masallar kazandırabilir.
6. Masallar, bir dilin en doğal biçimini yansıtır. Masallardaki sembolik anlatımlar, devrik tümce yapıları, deyim ve atasözü gibi dil öğeleri konuşma dilinin rahatlığı içinde dinleyiciye aktarılmaktadır. Bu durum da, masalın dil eğitimindeki önemini arttırmaktadır. Masalci dile egemen oluşu, deyim, atasözü ve özlü sözleri kullanma becerisiyle, dinleyicileri rahat ve farkında olamadıkları doğal bir ortamda anadili eğitimine bağlı tutar.
7. Özgün masal metinleri anadili eğitimi ve öğretiminde temel eğitim gereçleridir. Ancak Türk masallarının eğitimcilik yönünden yeterince yararlanılmamaktadır. Türkçe ders kitaplarında Türk masallarından örneklere yer verilmeyişi (Mert 2009) bu durumun en açık göstergesidir.
8. Masallardan anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde yararlanılması pek çok yolla gerçekleştirilebilir. Bunlardan bazıları şöyle sıralanabilir; bütün masallar belli anlatı biçimleri ile anlatılır, yazılır. Öğrencilerden masalı bu anlatı biçimlerinden kurtararak yeni, güncel dil ile anlatmaları istenebilir. Bu yolla masalın bir özelliği konusunda daha bilinçlenecek olan öğrenciler, aynı zamanda da kendi dillerini daha titiz

kullanmayı öğreneceklerdir. Ayrıca masal okuma, çocuğun dil gelişimini destekleyici bir etkinliktir. Masal hakkında konuşma, masal ile ilgili soruları yanıtlama, masalı dramatize etme çocuğun dinleme ve anlatma becerisinin gelişmesini sağlar.

9. Masallardan anadili eğitimi ve öğretimi sürecinde yararlanmanın farklı bir yolu şöyle betimlenebilir: Çocukların konuşma becerilerinin geliştirilebilmesi için öğretmen, masalları tartışma ortamı oluşturacak biçimde kullanabilir. Öğretmen bir masal okur. Masal ile ilgili bir soru sorar. Bu soru gelişigüzel seçilmiş bir soru olmamalıdır. Öğrenciyi soru hakkında düşündürmelidir. Öğretmen düşünme konusunda öğrenciyi yönetebilmelidir. Öğretmen

öğrenciyi düşünmeye yönlendirmek için yazma çalışmaları yaptırabilir. Böylece öğrenci hem düşünür hem de anlatır. Öğretmen seçtiği masalların çok kısa bir bölümünü okur, daha sonra öğrencilerin düşünmesini sağlayarak onlardan masalı devam ettirmelerini isteyebilir. Yarım bırakılmış olayı tamamlama denemesi sözlü de yazılı da olabilir.

Araştırma sonucunda, yukarıdaki belirlemeler ışığında anadili eğitimi- öğretimi sürecinde çocuk yazını ürünlerinden yararlanmanın gerekliliği vurgulanırken; özellikle masal türünün çocuğun psikolojik ve beyinsel gelişimine katkıları, bu türün çocuğun gelişim sürecinde önemli bir yardımcı yazınsal tür olabileceği savı yapılan alıntı ve açıklamalarla kanıtlanmıştır.

KAYNAKÇA

- Akbayır, S. (2004). *Metin bilgisi: okuma, anlama, yorumlama, çözümleme*. Samsun: Deniz Kültür Yayınları.
- Akdeniz, S. (2007). Bir "masal metinleri inceleme modeli" önerisi ve uygulaması. S. Sever (Ed.), *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyum Bildiri Kitabı* (ss. 179-187). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Baş, B. (2006). *1985-2005 yılları arasında çocuk edebiyatı sahasında yazılmış tahkiyeli metinlerin sözcüklüğü üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bilkan, A. F. (2001). *Masal estetiği*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Boratav, P. N. (1969). *100 soruda Türk halk edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Çevirme, H. (2004). Şiirsel halk edebiyatı ürünlerinin çocuğun dil eğitimine katkıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, V, 7.
- Demirel, Ö. (1999). İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2003). *Çağdaş çocuk yazını*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Doğan, M. H. (1993). *Yazıdan bakmak*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Feyzioğlu, Y. (2007). Masallar çocuklar için neden gereklidir? S. Sever (Ed.), *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyum Bildiri Kitabı* (ss. 831-843). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Gökşen, E. N. (1975). *Örnekleriyle çocuk edebiyatımız*. İstanbul: Otağ Matbaası.
- Göktürk, A. (1986). Dil edebiyat öğretimine yeni yaklaşımlar. N. Ergen (Ed.), *Ortaöğretim Kurumlarında Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi Sorunları*. (ss. 11-12). Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Görgü, A. T. (2007). Masalların çocuğun bilişsel ve duyuşsal gelişimine katkısı. S. Sever (Ed.), *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyum Bildiri Kitabı* (ss. 537-544). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Günay, D. (2003). *Metin bilgisi*. İstanbul: Multilingual Yayıncılık.
- Güney, E. C. (1974). Folklor ve eğitim. *I. Uluslararası Türk Folklor Semineri Bildirileri* (ss. 21- 22). Ankara: Kültür Bakanlığı Mifad Yayınları.
- Gürel, Z. , Temizyürek, F. ve Şahbaz N. K. (2007). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Öncü Basımevi.
- Güven, B. (1992). Dil kültür bağlantısı. *Çağdaş Türk Dili Dergisi*, Kültür Eğitim Özel Sayısı, 47, 509- 510.
- Helimoğlu Yavuz, M. (2007, 8 Mart). Masallara ve efsanelere adanmış bir yaşam. *Cumhuriyet Kitap*. s. 24- 25.
- İmer, K. (1990). Dilbilim ve anadili öğretimi. *Çağdaş Türk Dili*, 30-31, 874-878.
- Kantarcıoğlu, S. (1991). *Eğitimde masalın yeri*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5, 3, 463- 477.

- Kavcar, C. (1996). Anadili eğitimi. *TÖMER Ana Dili*, 1, 1-4.
- Kaya, T. (2000). Kıbrıs Türk çocuk edebiyatında Ayşen Dağlı'nın masalları. İ. Bozkurt (Ed.), *III. Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi Kongre Kitabı* (ss. 339-351). Gazimağusa: DAÜ Basımevi.
- Konedralı, G., Güneşli, A. ve Ummanel, A. (2007). Kıbrıs Türk masallarının eğitsel özelliklerine genel bir bakış. S. Sever (Ed.), *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiri Kitabı* (ss. 545-551). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Mert, L. E. (2010). *Etkinliklerle sözcük öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Mert L. E. (2010). İlköğretim Türkçe ders ve çalışma kitaplarında kullanılan atasözü ve deyimlere yönelik bir sözvarlığı çalışması. L. Uzun ve Ü. Bozkurt (Ed.). *Türkçe Öğretiminde Güncel Tartışmalar*. (ss. 113-122). Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER Yayınları.
- Oğuzkan, A. F. (2000). Çocuk edebiyatı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özünel, E. Ö. (2006). *Masal mekânında kadın olmak*. Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- Sakaoğlu, S. (1999). *Masal araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sanders, B. (1994). *Öküzün a'sı*. (Çev: Şehnaz Tahir). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Sever, S. (2000). Çocuk kitaplarında dilsel ve görsel duyarlık. S. Sever (Ed.), *I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu Bildiri Kitabı* (ss. 631-647). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi- TÖMER Dil Öğretim Merkezi.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Tosunoğlu, M., Melanlıoğlu, D. (2007). Türk topluluklarında söylenen tekerlemelerin çocuk gelişimindeki yeri ve önemi. S. Sever (Ed.), *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu: 04-06 Ekim 2006* (ss. 333-338). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Yıldır, E. (1984). Masallar ve çizgi roman. *Töre*. 13, 5.

Summary

Introduction

Native language education and teaching is process with its unique rules and one can be successful only if he acts according to these rules. The students' age, linguistic and mental development levels, personal differences are important in this regard. In this research, the importance of juvenile literature on this process was examined and especially the properties of tales and ways of using tales in this process were explained. The problem of the research was determined and presented as "making use of juvenile literature in native language education and teaching process"; "tale", "tale-culture relation" and "making use of tales in native language education and teaching process". The aim is to present the methods of using juvenile literature products, especially tales, in native language education and teaching process, and to identify the importance and necessity of using these products. The research is bounded with determining the ways of using tale, which is type of juvenile literature, in the process of native language teaching and education.

Method

The research is in the scanning model. While interpreting the data, figurative analyses were made and results were obtained by means of the compiled data. The general frame of juvenile literature forms the universe of this study. Tale, which is one of the juvenile literature areas, was chosen as the sample. The data was obtained after literature scanning. At the data collecting stage, information about the subject was written in the record forms. The data in the record forms were editing according to the headings of the research. While interpreting the results, figurative analyses was made and results were obtained in this regard.

Findings and Discussion

In this study which is examining juvenile literature, especially tale, products that will be benefited from in the native language education and learning process, the following results can be achieved:

The products that will be used in the native language education and teaching process

should have textual properties. With this regard, texts of authors who are caring about child's linguistic and mental development and individual differences should be preferred.

Among folk narrating types, the most preceding type is tale since it aims giving fun. It takes children's attention more than other types due to its fancy, rich expressions and construction. Tale is one of the most interesting and colorful products of juvenile literature.

The most obvious property of tale is its ability to present the vocabulary and expression ability of Turkish to children's world in a unique construct and statement. Tale, which is oral folk literature product, has an important role in children education. Tales consist of various motifs reflecting the society's traditions, beliefs and social, cultural and economical structures. Within this context, it transfers human's adventure from past to current time, and from today to future. This transferring property is sociologically and culturally very important.

In native language education and teaching process, word teaching is an important activity field. The leading tool used in this field is the vocabulary elements of Turkish. Tales are the richest literature type, which can help one to face with these elements. In curriculums where vocabulary is being taught, tale texts are important assistants.

In the pre-school period, child acquires for basic language abilities; tale texts are important assistants in vocabulary teaching.

Tales reflect the most natural shape of a language. Symbolic expressions in tales, transposed sentence structures, idioms and proverbs are easily transferred to the reader.

Original tale texts are basic education tools at native language education and teaching. However, we do not adequately benefit from the educative properties of tales. The lack of Turkish tale examples in Turkish language textbooks is the most obvious indicator of this situation.

The methods of using tales in native language education and teaching process are also presented in this research.